

Muinsuskaitse eritingimuste koostamise juhendmaterjal kaitsealustele parkidele

Juhendi koostamisel on lähtutud muinsuskaitse seadusest (Vastu võetud 27. 02. 2002. a seadusega; muudetud 01.06.2011) ja kultuuriministri 04.07.2011.a. määrusest nr 14 ning Firenze hartast (1982).

Vastavalt muinsuskaitse seaduse § 35 lg 3-le nähakse muinsuskaitse eritingimustes ette mälestise uurimise, säilitamise, konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise nõuded. Muinsuskaitse eritingimused sisaldavad mälestise ajaloolist ülevaadet, kirjeldust, dateeringuid, seisukorra hinnangut, väärtushinnanguid pargikompositsioonile ja selle osadele ning hinnanguid mälestise või selle osa kavandatavale funktsioonile ja muudatustele.

Kultuuriministri kehtestatud määrus on sätestanud mälestise muinsuskaitse eritingimuste koostamise korra. Vastavalt korrale koostatakse muinsuskaitse eritingimused uuringu tulemuste põhjal ja nendes nähakse ette nõuded konserveerimis-, restaureerimis-, rekonstrueerimis- või ehitusprojekti dokumentatsioonile ning nõuded pargi kujundus- ja kohandamis põhimõtetele.

Muinsuskaitse eritingimused koosnevad :

1. Sissejuhatus

- 1.1. Mälestis(ed) (nimetus, registri nr). Kaitsestaatus (muinsuskaitse/looduskaitse)
- 1.2. Asukoht
- 1.3. Omanik/valdaja. Tellija
- 1.4. Muinsuskaitse eritingimuste eesmärk.

2. Ajalooline ülevaade ja dateeringud

- 2.1. Lühiülevaade ajaloost. Nt seotus ajalooliste isikutega, sündmustega jms.
- 2.2. Pargiga seotud hoonestus. Stiil ja suuremad ümberehitusetapid.
- 2.3. Park. Rajamine ja stiil, suuremad ümberkujundamisetapid.
- 2.4. Varasemad pargiga seotud uuringud.

3. Olemasoleva olukorra kirjeldus ja seisukord koos seda iseloomustavate värvifotodega

- 3.1. Pargi suurus (ha). Pargi ruumiline ülesehitus ja kujundus
- 3.2. Vaated, seosed kontaktvööndiga
- 3.3. Taimestik
- 3.4. Kaitsealused liigid
- 3.5. Veekogud
- 3.6. Teed
- 3.7. Väikevormid

4. Järeldused ajaloolise materjali, uuringute tulemuste ja olemasoleva olukorra põhjal

Kompositsiooni analüüs (ajaloolised kaardid ja plaanid, tänapäevane alusplaan) :

- 4.1. Kas ajalooline planeering on loetav? Üldkavatise iseloomustus

- 4.1.1. Ajalooline ruumistruktuur (avatud, poolavatud, suletud alad)?
- 4.1.2. Ajaloolised teljed, aktsendid?
- 4.1.3. Põhilised vaatepunktid, mis fikseerivad suletud-avatud alade vaheldumise, ilmekad puudegrupid ?
- 4.2. Kas park (pargi osad) on piiratud (tara, müür, hekk, - piirde materjal) ?
- 4.3. Kas esineb sissesõitu märgistavaid elemente (värav, portaal)?
- 4.4. Kas esineb sissesõitu markeerivaid puiesteid (mitu, mis suunast, mis liiki puudest, säilivuse %)?
- 4.5. Kas puiestee ääres on ansambliga seotud ajaloolisi hooneid või rajatisi (tuulik, rehi vms)?
- 4.6. Kas pargi territooriumile (selle vahetusse lähedusse) on ehitatud uusi hooneid? Kuhu, mis otstarbel, kas sobivad ansamblisse?
- 4.7. Kas ajalooline teedevõrk on säilinud (aimatav)?
- 4.8. Kas leidub pargis erikujulise istutusviisiga puudegruppe (püगतud seinu, arkaade, ringe vms)?
- 4.9. Millised veekogud kuuluvad pargi kompositsiooni (looduslikud - allikad, oja, jõgi, järv; kunstlikud - tiik, kanal vms)?
- 4.10. Kas veekogudes on saari, purskkaeve, sildu?
- 4.11. Kas pargis on väikevorme (paviljone, obeliske, skulptuure, sildu vms), mälestuspaiku või nende asemeid?
- 4.12. Pargi säilivus (täielikult säilinud, osaliselt säilinud, hävinud)
- 4.13. Hoonete ja pargi kasutusviis, hinnang kasutusviisile
- 4.14. Väärtushinnangud pargikompositsioonile ja selle osadele.

5. Muinsuskaitse eritingimused. Kujundus- ja kohandamispehimõtted

Eelnevatest osadest ja Muinsuskaitseadusest tulenevatest kitsendustest lähtuvalt esitada nummerdatud punktidenä nõuded projekti koostamiseks vajalikele uuringutele ning konserveerimis-, restaureerimis- või rekonstrueerimisprojektile :

- ruumistruktuurile - milline võetakse aluseks edasistes tegevustes ja staadiumites.
- kujunduslikele pehimõtetele (üldiselt ja/või osade kaupa). Kas säilitatakse, taastatakse või nähakse ette uusi kujundusi.
- funktsionaalsele tsoneeringule (vajadusel)
- teede katendite valikule, vertikaalprojekti vajadusele
- veekogude ja rajatiste korrastamisele, kaldakindlustusele jne
- väikevormide ja piirete korrastamisele ja taastamisele
- uute väikevormide ja piirete kavandamisele
- vaadete avamisele ja/või uute rajamisele
- täiendavate istutuste puhul taimmaterjali eelistustele

Muinsuskaitse eritingimused vormistatakse köitena, milles sisaldub eelnevat käsitlev seletuskiri ning ehitise praegust olekut kajastavad joonised ja muu graafiline materjal. Eritingimuste koosseisu võib lisada tehtud uuringute aruanded või nende kokkuvõtted.